

Lehagyta a politika az élelmiszer feldolgozóipart, Csak itthon működik liberális élelmiszerpiac

A kereskedelem és az agrárium szorításába került a hazai élelmiszer feldolgozó iparág. A szektor kibocsátása évenként 3-4 százalékkal csökken, s Boródi Attila, az Élelmiszer-feldolgozók Országos Szövetségének ügyvezető elnöke szerint a helyzetből való kiutat a hazai pozíciók védelmének erősítése jelentheti.

o Hogyan látja, a politika átlépett az élelmiszer feldolgozó iparágon?

- A hazai élelmiszeriparnak nagyon súlyos és komplex gondjai vannak. Kialakult egy sajátosan nehéz helyzet az uniós csatlakozás és a globális piacokon végbemenő változások következtében. Az elmúlt időszakban a hatóságok nagy és többé-kevésbé sikeres erőfeszítéseket tettek az élelmiszer feketekezelés megfékezésére. Ezek fontos lépések. De ezeket leszámítva, az ágazat a nehéz helyzete ellenére kétségtelenül nem áll a politikai gondolkodás fókuszában.

o Az európai és hazai agrárpolitika sokkal inkább ad kedvezményeket a termelőknek, mint a feldolgozó iparnak?

- A mezőgazdaság, növénytermesztés, állattenyésztés mindenhol politikai kérdés, így Magyarországon is. Egyrészt mert stratégiai szektor, másrészt mert választói tömb. A termelők kimehetnek az utcára a traktorral (itthon és máshol is, ha szükségesnek érzik) és ezt a politika nem szívesen látja. Nyilvánvaló tehát, hogy itthon (de az uniós más országokban is) a politika érzékenyen reagál az agrárium kéréseire, felvetéseire, vagy javaslataira. Ezzel magyarázható, hogy a szektor támogatottsága erős. Azzal mindenki tisztában van, hogy rengeteg pénz áramlik itthon is a mezőgazdaságba. De mi, a feldolgozóipar részéről úgy látjuk, hogy ez nem jelenik meg az alap-, vagy nyersanyagok átadási árában. Máshol a támogatások lefelé nyomják az árakat, itthon olyan, mintha nem is lennének. Nem mondok újat azzal sem, hogy a támogatások jelentős része nem is kerül vissza a szektorba. Főleg a növénytermesztésben csapódik le, vagy azoknál a gazdáknál, akik jószerével nem is foglalkoznak termeléssel, csak bérbe adják a földjeiket.

o Nem a feldolgozóiparnak kellett volna kordában tartania ezt az ügyet? A termelők nagy része mégiscsak egy-egy feldolgozónak szállít, ott pedig lett volna tapasztalat, vagy akár szürkeállomány, hogy segítse a gazdákat, közép- és hosszútávon milyen gépekre és eszközökre lenne szüksége.

- A feldolgozóipar évek óta törekszik a termelőkkel való hosszabbtávú termeltetési, termelési együttműködésre. A magyar mezőgazdasági termelők ezirányú készsége azonban meglehetősen csekély. Éppen a gazdák tiltakoznak ez ellen a legmerevebben. Leegyszerűsítve, ők azt mondják: az élelmiszer-feldolgozáson haszon van, éppen ezért függetlenül szeretnék tevékenykedni. Nem szeretnék a remélt hasznot a feldolgozóval megosztani, vagy azt, hogy a hasznot a feldolgozó tegye zsebre. Manapság a feldolgozónál sajnos nincsen haszon, de a mezőgazdasági nyersanyagárak, elsősorban a gabonaárak, elszaladásával a termelőknél igenis van. Megfontolásaik, ha csak a pillanatnyi hasznot nézik, érthetők.

o És ha az árak visszaesnek, akkor a veszteséget nyelje le az állam, vagy a feldolgozó (adott esetben magasabb átvételi árak formájában).

- Sajnos lényegében így van. Szóval összegezve, a magyar mezőgazdaságba évente- a beruházási támogatáson kívül- kerekén 400 milliárd forint támogatás csorog, ebből 240 milliárd uniós, 160 milliárd állami keret. Ez a pénz úgy kerül be a termelői szektorba, hogy a gazdák nem vállalnak érte mennyiségi, minőségi, vagy értékesítési ár kötelezettséget. Ennek jó példája a géptámogatás. Odaadják a támogatást, a gazda fejleszt, a gép pedig esetleg ott áll a fészerben kihasználatlanul. Természetesen mi nem a támogatásokat támadjuk. A feldolgozóipar számára garancia kell. Például, hogy olyan áron jusson nyersanyaghoz, amelyből a magyar fogyasztó által megfizethető terméket tud előállítani.

o Az árvíz, a fagykár, vagy az aszály miatt mennyiséget garantálni nem lehet, de ha jól értem az élelmiszer feldolgozók a közép- és hosszú távú vállalásokat, beszállítói szerződéseket hiányolják.

- Középtávú szerződéseket nem, vagy alig vagyunk képesek kötni. Az uniós legtöbb országában ez nem így működik. Az állami szabályozás is segíti a partnerek hosszú távú egymásra találását. Nálunk a kertészeti-zöldségtermesztésben vannak ilyen kezdeményezések, de a kialakult szervezetek nem az európai modellek szerint működnek. A termelő-feldolgozó együttműködés hiányában nálunk számos szektorban jelentősen csökken a hazai feldolgozáshoz rendelkezésre álló nyersanyag mennyisége (zöldségek), vagy éppen hiány van (tej).

o De gondok vannak a beszállítói-kereskedelmi kapcsolatokban is.

- Részben magyar európai parlamenti képviselő kezdeményezésére Strassbourgon jövöhagyták, hogy az Európai

Bizottság európai szinten tekintse át a kereskedők piaci magatartását. A kiskereskedelem mára olyan erőssé vált, hogy könnyedén tönkre teheti akár a nagy beszállítókat is. A kereskedelem és a feldolgozóipar közötti kapcsolatok előnytelenek, késedelmesek a fizetések, beszerzési ár alatti értékesítések történnek és sorolhatnám a kreatív árendeményeket. Ezzel eljutottunk az élelmiszeripart érintő harapófogó másik állkapcsához, a kereskedelemhez. Összegezve tehát: az egyik probléma, hogy a honi mezőgazdaságban szétfolyik a támogatás, a támogatás előnyeit nem látja a magyar fogyasztó. (Megjegyzem, hogy a mezőgazdaság eredménye 2006-ban 140 milliárd forint volt, és ez 2007-ben jelentősen több lesz, míg a feldolgozóipar eredménye 36 milliárdot tett ki). A másik probléma pedig a kereskedelem, amely a korlátozott vásárlóerőre hivatkozva a feldolgozókat érintő feldolgozási költség-, vagy alapanyagár-növekedéseket nem, vagy csak részben akceptálja. Közben az élelmiszeripar kibocsátása évente 3-4 százalékkal csökken. Az ágazat egy felé tartó gyengülési spirálba keveredett.

o **Mégis merre felé kellene elindulni, hogy a spirál megálljon?**

• Novemberben egy nemzetközi fórumon vettem részt, ahol az uniós tagországok élelmiszeriparainak képviselői úgy nyilatkoztak, hogy stratégiájuk szerint szeretnék a saját országukban megtermelt élelmiszer-alapanyagokat saját maguk feldolgozni, azokhoz minél nagyobb hozzáadott értéket hozzátenni és a kész élelmiszereket minél nagyobb részarányban a belső piacaikon értékesíteni. Efelé kell haladnunk nekünk is, mert hiába nőtt folyamatosan Magyarországon az élelmiszerexport, a belső piacokon elszenvedett veszteségeket mindez nem pótolta. Mert miközben mi, egyre növekvő mértékben mezőgazdasági nyersanyagokat exportálunk, addig hozzánk, késztermékek érkeznek, és általában rendkívül gyenge minőségben. Többet kell tenni a hazai piacaink védelmére! A politikának is! És még mielőtt megkérdeznék, hogy ez liberális élelmiszergazdasági stratégia-e, azt kell mondjam, hogy legfeljebb csak szóban. A gyakorlatban sehol sem az! De végül is természetes, hogy minden uniós tagország igyekszik védeni a saját piacait egészen addig a pontig, ameddig a közösségi jog teret enged. Itthon viszont ehhez még nincs meg a kellő politikai szándék.

o **Ön szerint a világgazdaságban mutatkozó növekedési lassulás, esetlegesen kibontakozó recesszió, milyen hatással lehet a hazai élelmiszer feldolgozó iparágra?**

• Európában lehet recesszió, de a világpiacon fellendülés van, növekszik az élelmiszerek iránti kereslet. Ez egyúttal esély is a hazai élelmiszeripar számára. De csak versenyképes élelmiszerekkel lehet versenyezni, amelyekben elegendő az innováció, és megfelelő az áruk. Az tény, hogy jelenleg nagyon nehéz helyzetben vagyunk. A trend már eleve lefelé mutat. Hatalmas a verseny nem csak a fogyasztói piacon. Az unió szélén vagyunk, a környező országokból könnyen lehet olcsó alapanyagokhoz jutni. Továbbá tökehiány mutatkozik, és csak 2 százalékos profitráttával működnek a hazai cégek. Itthon egymás után zárják be a gyárakat. El kell döntenie, hogy kell-e magyar élelmiszeripar. Szerintem az élelmiszer ugyanolyan stratégiai cikk, mint az energia. Hazai feldolgozás nélkül az élelmiszerbiztonságban is sokkal nagyobbak a kockázatok. Egy biztos, hogy rendkívül komplex gondokról van szó, amelyek megoldása a politika segítő szándéka, a politikai akarat nélkül nem lehetséges. Reménykedünk.